

**ЗВЕРТАННЯ.
РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ
ПРИ ЗВЕРТАННІ.**

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Звертанням називається слово або словосполучення, яке називає того, до кого звертається мовець.

Спосіб вираження

Звертання виражається:

- формою кличного відмінка,
- іноді — називного.

Звертання, виражене словосполученням, називається **поширеним**.

Мій сонячний краю, ти снишся мені і тут (Гончар).

ЗВЕРТАННЯ ВЖИВАЮТЬСЯ:

- в розмовному;

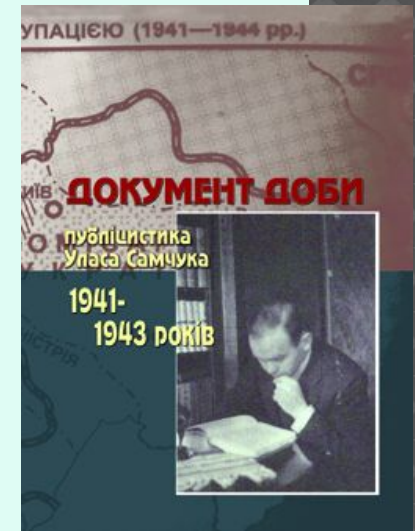
- художньому;

- публіцистичному стилях мови.

У мові художньої літератури та приватному листуванні звертання емоційно забарвлені, тому вживаються з вигуками, частками і повторюються.

Часто вживаються в питальних і спонукальних реченнях, у діалогах.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

При звертанні можуть бути займенники **ти, ви** у будь-якому відмінку.
Ці займенники до групи звертання не входять.

□Звертання не відповідає на жодне питання і не є членом речення.

□В усному мовленні звертання виділяється паузою, на письмі — комою або двома комами залежно від його місця в реченні:

□1. [**Зв.**], _____. (?!) 2.____, [**Зв.**], _____. 3. _____, [**Зв.**].

□

Якщо звертання стоїть на початку речення і вимовляється з окличною інтонацією, після нього ставиться **знак оклику**, а наступне слово пишеться з **великої літери**.

ПУкраїно! Під небом твоїм калинові пливутьострови (Я. Демиденко).
Народе мій! До тебе я ще верну (Стус.)

КЛИЧНИЙ ВІДМІНОК У ЗВЕРТАННЯХ

В українській мові іменники мають **кличний відмінок**. Кличний відмінок утворюється від іменників чоловічого, жіночого та середнього роду – назв осіб, а також від назв тварин, явищ природи, персоніфікованих предметів і вживається в українській мові при звертаннях. Іменники у кличному відмінку мають форму, узгоджену з правописними нормами української мови.

Наприклад: *брате Іване (брат Іван), друже Ярославе (друже Ярослав), товаришу Андрію (товаришу Андрій), сестро Ярино (Сестро Ярина).*

У звертаннях, які складаються з двох власних імен(імені та по батькові)обидва слова мають закінчення кличної форми.
Наприклад: Галино Павлівно, Миколо Артемовичу.

СПОСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЗВЕРТАННЯ

- Найчастіше звертання виражають кличною формою іменника:
  - Зоре моя вечірняя, зійди над горою (Т. Шевченко).
- У реченні може бути кілька звертань, наприклад: Весно красна! Любі мрії! Сни мої щасливі! Я люблю вас! (Леся Українка).
- При звертанні можуть стояти пояснювальні слова. Таке звертання називають поширеним, наприклад: Рости, рости, моя пташко, маковий цвіте (Т. Шевченко).
- Звертання можна виражати й іншими частинами мови у значенні іменника (прикметником, числівником, дієприкметником). Наприклад: Знайшовся голос, що на цілий світ промовив: чорні! білі! жовтолиці! Гуртуйтеся під прапором одним (М. Рильський). Четвертий, починай!

ВОКАТИВНІ РЕЧЕННЯ-ЗВЕРТАННЯ

Вокативним називають речення, яке складається тільки з одного звертання і яке, називаючи адресата мови, передає почуття: докір, радість, незадоволення, обурення, заборону, оклик і под.

Характерні особливості вокативних речень:

- вживаються тільки назви осіб у кличній формі або у формі називного відмінка.
- переважно власні імена або іменники, що означають осіб за їх сімейними стосунками: мамо, батьку, сину, брате та ін.

З допомогою інтонації передаються спонукання і різні емоційні реакції.

Із семантико-граматичного боку вокативні речення нерозкладні.

Наприклад: А хто тобі, Власе, дозволив тут рибу вудить?

(виражається заборона).

Здрастуйте, свахо, спасибі, що завітали. (виражається радість).

МІСЦЕ В РЕЧЕННІ. ІНТОНАЦІЯ.

Звертання можуть займати будь-яке місце в реченні. Самі ж членами речення не виступають і не утворюють з іншими членами речення словосполучень.

Інтонація

Звертання вимовляються з окличною інтонацією, високим тоном, особливо на початку речення. У вимові перед звертанням паузи зазвичай немає, є пауза, як правило, після нього. Якщо звертання стоїть у середині речення, воно читається швидким темпом.

РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ ПРИ ЗВЕРТАННІ

На письмі звертання виділяється комами.

АЛЕ! Коли звертання стоїть на початку речення і вимовляється з окличною інтонацією, після нього ставиться знак оклику, а наступне слово в такому випадку пишеться з великої букви. *Життя моє! Дозволь тебе любити. Защити щастям зроблені дірки (А. Стеценко).*

Перед звертанням часто бувають вигуки, які від звертання відділяються комами. Не виділяються лише слова **о**, **ой**, якщо вони вжиті як підсилювальні частки.

ПОРІВНЯЙТЕ:

- Ой Дніпре, мій Дніпре, широкий та дужий, багато ти, батьку, у море носив козацької крові (Т. Шевченко).*
- Ох, пісне, чому, як той птах, не летиш? (М. Рильський).*

СТРУКТУРА ЗВЕРТАННЯ

Звертання, виражені одним словом, називаються непоширеними.

Звертання, виражені групою слів, називаються поширеними. Наприклад.

1. Пригадайте, мамо, те прощання край воріт, де сяяла роса (Л. Павлів).

2. Запалай, мій вогнику крилатий, полум'ям привітним і незлим (А. Малишко).

У групі поширеного звертання можуть бути відокремлені означення, однорідні члени речення. Усередині такого звертання ставляться розділові знаки відповідно до загальних правил. Прощайте, росяні долини і села, сповнені краси (О. Підсуха).

КАРТКА САМОКОНТРОЛЮ

1. Що називається звертанням?
2. Чим виражаються звертання?
3. Які є види звертань за будовою?
4. Як виділяються звертання на письмі?
5. Яку роль відіграють звертання у мовленні?
6. У яких стилях мовлення найчастіше вживаються звертання?

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

Ющук І.П. Практикум з правопису української мови.4-е видання, К.: Освіта, 2000

Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. — К. : Наук. думка, 2007. — 288 с.

http://www.gramota.ru/class/coach/punct/45_189

<http://www.lukoshko.net/menupush.shtml>

<http://shkolyar.in.ua/syntaksys/konstrukcii>

<http://images.yandex.ru>

Потелло Н. Я. Теорія і практика ділового мовлення: Навч. посібник. — К.: